

Centrum kognitivní edukace o.s.

Z P R A V O D A J

ČÍSLO 3/2018

Redakce: Taťána Khýrová, Irena Marušincová
el. kontakt: zpravodaj-cogito@seznam.cz, irena.marusincova@email.cz;
www.centrum-cogito.cz

Kvalita života *všech* jedinců může být smysluplně zvýšena využitím zkušeností zprostředkovaného učení a systematickým používáním *nástrojů* modifikovatelnosti. (R.Feuerstein)

OBSAH:

SLOVO ÚVODEM (<i>Irena Marušincová</i>).....	2
KONFERENCE 2018 (<i>Irena Marušincová</i>).....	2
DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ LEKTORŮ FIE - CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT (<i>Irena Marušincová</i>).....	3
KURZY V ROCE 2018	4
PŘÍSPĚVKY Z PRAXE	
Zpětná vazba z kurzu FIE základní II (podzim 2017)	5
FIE se střední a vyšší věkovou kategorií (<i>Ing. Irena Papírníková</i>)	6
Patrí sprostředkované učení podle R. Feuersteina do materské školy? (<i>Michaela Drábíková</i>).....	7
TEORETICKÉ PŘÍSPĚVKY	
Vyvozování principů a jejich přemostování v rámci výuky FIE (<i>Kamila Štindlová, Irena Marušincová</i>)	10

SLOVO ÚVODEM

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

hned v úvodu nového čísla Zpravodaje bych chtěla poděkovat paní Drábikové, paní Papírníkové a paní Štindlové za inspirativní příspěvky z praxe, které jsou doplněny reflexemi z kurzu FIE základní 2, jenž proběhl na podzim 2017 pod vedením paní Jaškové.

Kromě toho ve Zpravodaji naleznete aktualizovaný přehled letošních kurzů FIE, MLE a Deficitů dílčích funkcí. Nejžádanější kurzy (FIE I a FIE základní I, FIE III, který otevíráme po dlouhé době!, Deficity dílčích funkcí, Zkušenost zprostředkovaného učení) nabízíme dle Vašich ohlasů v letních měsících, čímž se snažíme vyjít vstříc pracovníkům ve školství. Co takhle část dovolené či prázdnin věnovat dalšímu vzdělávání?

Připomínám rovněž semináře v rámci dalšího vzdělávání lektorů FIE a letošní mezinárodní konference, které budou dvě!

Přejeme všem příjemné chvílky nejen nad Zpravodajem, ale především při praktikování FIE.

Za výbor Cogita Irena Marušincová

KONFERENCE 2018

V letošním roce budeme mít všichni možnost zúčastnit se dvou mezinárodních konferencí souvisejících s Feuersteinovou metodou.

První z nich je tradiční **konference pořádaná Cogitem, která se uskuteční dne 10. 11. 2018** na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity v Praze. Hlavní přednášející bude stejně jako v loňském roce Dr. Valerie Lovegreen, v odpoledních sekcích se prozatím můžete těšit na příspěvky paní Corkery, která pracuje převážně s dospělými klienty po mozkových příhodách, paní Hany Burešové, která se zaměřuje na práci s dospívajícími s dyslexií, a paní Heleny Vackové, logopedky, která praktikuje principy zprostředkované samomluvy podle Feuersteinova přístupu „Myslet nahlas – mluvit nahlas“.

Další zájemci, kteří by chtěli se svými příspěvky v rámci odpoledních sekcí na konferenci Cogita vystoupit, nechtě píš na cogito.cke@gmail.com. Témata, o která vyjádřili účastníci loňské konference zájem, jsou především: Zkušenost zprostředkovaného učení v každodenní praxi, FIE a práce s dětmi s autismem, FIE a práce se seniory trpícími Alzheimerovou chorobou.

Druhá konference, na kterou bych Vás ráda pozvala, proběhne 3. - 5. 10. taktéž v Praze na Karlově univerzitě. Jejím organizátorem je International Association for Cognitive Education and Psychology (<http://www.ia-cep.org/>) a jejím nosným tématem je „Dynamic assessment and cognitive intervention:

Bridging the gap between theory and practice“ (Dynamické vyšetření a kognitivní intervence: přemostění mezi teorií a praxí). Cogito bylo osloveno s nabídkou, ujmout se jeden den české sekce konference a nabídnout přednášky a semináře vztahující se k nosnému tématu. Pozvání na konferenci jsme přijali a já bych touto cestou ráda vyzvala všechny, kteří by měli zájem na této prestižní konferenci v rámci české sekce vystoupit, aby mě rovněž kontaktovali na adrese cogito.cke@gmail.com.

Podrobné informace k oběma konferencím budeme postupně zveřejňovat na našich webových stránkách (<http://www.cogito-centrum.cz/konference/>).

=====

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ LEKTORŮ FIE (CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT)

=====

V minulém čísle Zpravodaje (Zpravodaj speciál) jsme podrobně informovali o možnosti absolvovat semináře dalšího vzdělávání lektorů FIE prostřednictvím Cogita (k nahlédnutí [zde](#)). Aktuální nabídka seminářů včetně online přihlášky je zveřejněna a bude průběžně aktualizovaná na webových stránkách Cogita (www.centrum-cogito.cz).

Semináře jsou určeny všem absolventům kurzů FIE (stačí i absolvování pouze jednoho kurzu), především těm, kteří absolvovali kurzy po roce 2012, a tudíž získali mezinárodní certifikáty s omezenou platností, ale všem ostatním, kteří chtějí oprášit a hlavně prohloubit své znalosti z teorie FIE a sdílet své zkušenosti s metodou. Každý seminář totiž nabídne teoretickou část, díky níž si účastníci prohloubí a rozšíří znalosti z oblasti teorie spojené s Feuersteinovou metodou, a část praktickou, kdy se budou dle zájmu účastníků probírat konkrétní stránky instrumentů, budou se sdílet zkušenosti s FIE a otevře se prostor jakýmkoli dotazům, připomínkám a postřehům, ať už pozitivním či negativním vycházejícím z práce s metodou.

Pro úplnost připomínám výhody seminářů, které jsem vypočítala již ve Zpravodaji speciál:

- a) Semináře budou probíhat výlučně v českém jazyce (internetové online přednášky jsou v angličtině).

- b) Na rozdíl od individuálního sledování online přednášek budou semináře prostorem, kde bude možné sdílet s ostatními svůj pohled na věc, své zkušenosti, klást otázky.

- c) Na přípravě náplně jednotlivých seminářů se mohou aktivně podílet jednotliví účastníci tím, že dopředu trenérkám sdělí své podněty či dotazy.

- d) Během každého semináře bude možno zabývat se např. i konkrétními instrumenty či stránkami z instrumentů, o něž budou mít účastníci zájem.

- e) Účast na seminářích bude dobrou volbou i pro ty lektory FIE, kteří s metodou delší čas nepracovali a chtěli by se k ní opět vrátit.

- f) Nespornou výhodou je též časová úspora – pro získání neomezeně platného certifikátu stačí absolvování dvou osmihodinových seminářů, což lze realizovat i během jednoho roku, zatímco sledování online přednášek je rozloženo do čtyř let.

- g) Semináře Cogita se vyplatí i finančně. Cena za osmihodinový seminář činí 2000 Kč (zahrnuje poplatek do Izraele), za šestnáct hodin tedy zaplatíte 4000 Kč, zatímco za online přednášky nutné pro splnění podmínek CPD zaplatíte celkem cca 5000 Kč (záleží na kurzu eura) plus převodní poplatky do ciziny.

h) Semináře Cogita budou akreditovány MŠMT, účastníci tedy získají rovněž osvědčení o absolvování kurzu v rámci Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Pojďme vytvořit prostřednictvím nabízených seminářů další prostor vzájemného obohacování. Semináře nabízíme v Č. Budějovicích, Praze a Brně, pokud je vás však v další oblasti více a chtěli byste seminář uspořádat přímo u Vás, dejte nám vědět, rádi za Vámi přijedeme.

Kontakt: cogito.cke@gmail.com

Irena Marušincová

=====

KURZY V ROCE 2018

=====

Srdečně zveme všechny zájemce o další vzdělávání na naše kurzy:

1. Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování

- I. Letos po dlouhé době nabízíme všechny dostupné kurzy FIE. Zejména bych chtěla upozornit na **kurz FIE III**, o němž jste v minulých letech projevovali velký zájem, ale z personálních důvodů nebylo možné ho otevřít. Nyní se tento kurz do naší nabídky vrátil. Bude probíhat v létě **13. - 20. 8.**, záměrně jsme zvolili termín o letních prázdninách tak, aby se ho bez problémů mohli zúčastnit učitelé, zároveň jsme zvolili variantu 10 hodin denně, abychom Vám z prázdnin neukrojili příliš velký kus. **Na kurzu jsou stále volná místa, neváhejte a využijte nabídky rozšířit si repertoár instrumentů o Početní řady, Přejídné vztahy, Vztahy v čase, Sylogismy a Vzory ze šablon.**
- II. Rovněž v ostatních kurzech jsou ještě volná místa. Vybírat můžete jak z prázdninových, tak podzimních termínů.

2. Zkušenost zprostředkovaného učení

Jedná se o třídní kurz vhodný jak pro absolventy kurzů FIE, tak pro ty, kteří teprve váhají, zda se na kurz FIE přihlásit či nikoliv. V rámci kurzu se **účastníci podrobně seznámí s geniálním Feuersteinovým přístupem k jedinci zvaným Zkušenost zprostředkovaného učení**, který je mocným nástrojem umožňujícím **rozvíjet kognitivní funkce dětí i dospělých**. Náplní kurzu je jak teoretická, tak praktická část, kdy si ukážeme a vysvětlíme konkrétní aplikace principů Zkušenosti zprostředkovaného učení jak ve školním prostředí, tak v běžném každodenním životě.

Kurz je vhodný nejen pro pedagogické pracovníky, ale rovněž pro rodiče.

3. Deficity dílčích funkcí Brigitte Sindelar v kognitivním pojetí

Během třídního kurzu se účastníci podrobně seznámí s teoretickými východisky metody Brigitte Sindelar, rakouské psycholožky a psychoterapeutky, a naučí se pracovat s předškolní i školní diagnostikou. Navíc si osvojí zásady práce s nápravným materiálem, jež je nedílnou součástí metody.

Metoda se zaměřuje na co nejpřesnější zjištění deficitů tzv. dílčích neboli bazálních funkcí dítěte, jež jsou častou příčinou poruch učení a chování.

Kurz je vhodný především pro psychology a pedagogické pracovníky, přínosem však může být i pro rodiče dětí s problémy v oblasti učení nebo chování.

Veškeré podrobné informace ke kurzům včetně online přihlášek naleznete na našich webových stránkách: www.centrum-cogito.cz

---

PŘÍSPĚVKY Z PRAXE

Pro inspiraci otiskujeme zpětnou vazbu z kurzu FIE – základní II, který proběhl na podzim 2017.

- Utvrdila jsem se v parametrech MLE
- Pomohlo mi to, jak začít s dětmi – více do hloubky – více si to konkrétně spojím s tím, co potřebuji
- Méně výkonu - víc hloubky
- Mluvit bez emocí
- Správně pokládat otázky
- Být partner
- Být náročná, rozšiřovat úkoly a posunout je dál
- Dbát na sociální dovednosti
- Pokud dítě ví a rozumí a samo chce
- Nepředávat hotové info – nejde o čas ale pochopení
- Víc představivosti, pak až názornost
- Znovu vyhodnotí další vhodné instrumenty u klientů – více jsem se otevřela možnosti přechodu na jiné vhodné instrumenty
- Velmi oceňuji rozšíření teorie - např. kognitivní mapy
- Oceňuji sdílení nových poznatků MLE a řadu praktických zkušeností lektorky
- Děkuji za sdílení optimistických alternativ
- Pocit úspěchu a kompetence je potřeba zažít
- Nevyhasnout
- Energie, optimismus rozsvítí tě
- Rozšířený pohled na práci s instrumenty a propojení do všech vyučovacích předmětů
- Možnost neomezeného převzetí do různých oblastí dle potřeb dítěte nebo skupiny
- Obohacení slovní zásoby mojí i dětí
- Vytváření kategorií v nových neustálených souvislostech
- Možnost sdílení zkušeností
- Velmi příjemná atmosféra, velká inspirace, otevřené úvahy
- Nový rozměr a únik ze stereotypu
- Předávání zkušeností
- Podpora a podněty
- Sdílení s dětmi ve škole
- Mnoho podnětů od kolegyň
- Po malých krůčcích
- Nenechávám se odrati jazykovou bariérou
- Mohu sdílet –přestávám se obhajovat
- Obohacení o nové poznatky a zkušenosti, nové info
- Znovu jsem se namotivovala na práci s instrumenty
- Můžeme posouvat lidi v každém věku s každým limitem
- Velmi zvažuji dva nové instrumenty Naučte se klást otázky, porozumíte tomu, co čtete, Poznejte a určete

- Uvědomila jsem si, jak mám děti individuálně – pokusím se o vytvoření skupinek – více se obohatíme
- Připomněla jsem si, jak je důležité, aby děti rozuměly obsahům pojmů
- Přesah instrumentů v sobě a jak je důležitá role zprostředkovatele
- Je ideální menší skupina - dynamika skupiny velmi obohacující
- Upevnění a lepší pochopení teorie
- Získání informací o zkušenostech z práce s instrumenty
- Návod na práci s instrumenty rozšíření povědomí o práci s instrumenty
- Pochopení pojmů MLE a míra MLE
- Nadšení z instrumentů – Čtení – Porovnej a urči
- Význam správných otázek – kladení otázek sám sobě, naučit se příběh, rozšíření možnosti odvodit slovní druhy, syntax, vztahy mezi větnými členy jinak
- Důležitost mít obsah pojmů
- Oceňuji teoretické bloky
- Potřeba makat na prohloubení – kognitivní mapa, MLE a jeho míra
- Rozmanitost instrumentů, propojení s reálným životem – co potřebuje dítě a já
- Výměna zkušeností a knih
- Emoční a osobností – radost z vlastního myšlení a myšlení druhých větší míra pedagogického optimismu, chuť pracovat s instrumenty, dítě se může měnit, já se měním při práci s nimi
- Zvýšení tolerance k různosti názorů a postojů
- Nejlepší dárek k Vánocům, Velikonocům a 40 letům
- Důležité pro mě byla vzdálenost MLE – a více to žít, víc přemýšlet a zpomalit
- Nechat kompetenci za správnost na tom kdo to řeší -nebrat mu zodpovědnost a dám mu jen strategii
- Nedávat dětem věci, jak je chápu já
- Nepřehlcovat informacemi
- Vždy se dá pracovat s dítětem - systematicky a to co chci – musím mít cíl
- Dobré pro práci sociálních pracovníků
- Přijetí a podpora
- Upevnila a prohloubila šíři získaných info na dalších instrumentech
- Prací nad instrumenty jsem získala nástroje k tématům, které aktuálně řeším – porovnávání a ČJ
- Zaměřila jsem na detail, zklidnila jsem se, rozšířila jsem si mentální pole
- Přínos zkušeností a osobních setkání
- Dětem více rozšířit mentální pole, pozor na míru MLE
- Chtěla bych prohlubovat své přípravy
- Víc využít zkušenost dítěte
- Ověřovat porozumění – víc přejít do představ z názornosti – víc se na to zaměřit

---

FIE se střední a vyšší věkovou kategorií

Ing. Irena Papírníková

Ráda bych se podělila o některé zkušenosti z práce s Metodou instrumentálního obohacení se střední a vyšší věkovou kategorií. Nemohu srovnávat s prací s dětmi, protože jsem (s jednou výjimkou) s dětmi

nepracovala, ale musím hned na začátku říci, že práce s „dospěláky“ je rozhodně zajímavá. Přirovnala bych to ke čtení v knize. Děti se učí číst v knize čisté, neposkvřené, každé písmenko je nové, zatímco ti starší vytáhli knížku z archívu, ve které některé stránky chybějí, a na některých vybledl inkoust. A oni se snaží ty chybějící stránky doplnit a vybledlé písmo rozluštit. Mám možnost porovnat práci ve skupině a s jednotlivci. Ve skupině je zajímavé sledovat, jak jsou klienti zpočátku ostražití, aby náhodou neřekli „něco nepatřičného“ a postupně, jak si na sebe zvykají, se stále víc rozpovídávají. Jednotlivec má trochu ostych před lektorem, ale i tam se brzy navazuje přátelský vztah a někdy je až s podivem, do jaké hloubky je možné se dostat při „přemostování“. Pracovala jsem s klientem, který byl od dětství „srážen v rozletu“ – rodiče mu neustále opakovali, že nic neumí, k ničemu není. Zůstalo to v něm a při prvním trochu složitějším úkolu v instrumentu „uspořádání bodů“ odložil tužku se slovy „tohle já nesvedu“. Když jsme se spolu nad věcí trochu zamysleli, nakonec tu tužku opět vzal do ruky, že to zkusí. A při probírání posledních stránek instrumentu už se o obavách, že to nesvede, vůbec nemluvilo.

Myslím si, že stojí za to mezi starší generací metodu propagovat, může být velmi užitečná, jak možná vyplývá i z několika sesbíraných postřehů:

„Při začátku probírání úkolů „Uspořádání bodů“ jsem si uvědomila, že vůbec nemám představivost a postupně mi dochází, že přesto nemusím nad sebou lámat hůl, že se to dá cvičením přece jenom, i když pomalu, zlepšovat.“

„Zjišťuji, že tam, kde jsem v běžném životě dřív dělala některé věci bez nějakého rozmýšlení, si najednou předem „volím strategii“ a práce mi pak jde líp.“

„Při tom přemostování, jak tomu lektorka říká, se někdy až divím, do jaké hloubky se dá dostat. A také mne to vede k obohacování slovní zásoby a uvědomování si bohatosti češtiny.“

„Učím se zbavovat se pocitu, že nic neumím, že je špatné, podívat se na úkol a říci si, že to nedokážu. Když se pak zamyslím a rozdělím si úkol na menší části, zjistím, že mi to jde.“

„Ze začátku mě rozčilovalo, že jsem sama neuměla najít v obrázcích zákonitosti, které mi pomohou při řešení úlohy. Vadilo mi, že mi musí lektorka pomáhat doplňujícími otázkami. Když jsem použila její návod, abych si vzory popisovala nahlas, zjistila jsem, že už tolik pomocných otázek nepotřebuji a celkově začínám nějak myslet jinak.“

„Nikdy jsem si nemyslela, že mozek může bolet od únavy. Teď někdy když jdu domů po další lekci FIE, mne mozek opravdu bolí, ale je to tak nějak příjemné a dobře se mi pak večer usíná. Někdy mi dávají úkoly opravu zabrat, ale mám radost, když to dám dohromady a pak ještě jsem schopná přemýšlet nad přemostováním.“

Patrí sprostředkované učenie podľa R. Feuersteina do materskej školy?

Michaela Drábiková

Inšpiráciou pre napísanie tohto príspevku je skromný výber informácií o využití Metódy sprostředkovaného učenia podľa R. Feuersteina pre deti predškolského veku. Stretnutie s výnimočnými osobnosťami na poli vzdelávania z rôznych krajín sveta, bolo pre mňa impulzom pre vyskúšanie si metódy v praxi. Koncept modifikovateľnosti sa spája s rozvojom kognitívnych funkcií detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v primárnej edukácii. V oblasti predprimárnej edukácie sa tento fakt podceňuje, čo môže dieťa nepriaznivo ovplyvniť na celý život. Takéto zanedbanie sa napráva veľmi ťažko.

V Slovenskej republike s metódou intenzívne pracovala a pracuje nezisková konzultačno-vzdelávacia organizácia ETP Slovensko, ale len s marginalizovanými rómskymi komunitami. Okrem iného, ich cieľom bolo zvýšiť úroveň pripravenosti detí predškolského veku týchto komunít na primárne vzdelávanie v základných školách. Výsledky boli úspešné. Pri kladení si otázky, či nie je potrebné podporiť rozvoj kognitívnych zručností detí všeobecne v rámci predprimárneho vzdelávania, mi napadá otázka, či je metóda sprostredkovaného učenia vôbec uplatniteľná pri práci s deťmi predškolského veku?

O tom, že je možné štruktúru dieťaťa modifikovať, ma presvedčila krátka trojmesačná práca s dieťaťom, ktorého kognitívne funkcie som sa snažila modifikovať prostredníctvom inštrumentu Usporiadanie bodov – Basic, ako aj sprostredkovaním obsahu niektorých pre neho nových i starších pojmov.

Keďže Feuersteinova metóda nie je v našich podmienkach zaradená do osnov, mohla som ju aplikovať iba ako doplnok počas popoludnia, i keď určite by bolo lepšie pracovať s inštrumentom ráno v rámci vzdelávacej aktivity.

Pre samotnú realizáciu Metódy sprostredkovaného učenia som si vybrala dve deti. Obidve som poznala už dlhšie, nakoľko v danej materskej škole som viedla nemecký krúžok. Mohla som si tak všimnúť niektoré prejavy ako napríklad impulzivitu, či zaostávanie za svojimi rovesníkmi alebo dokonca mladšími deťmi. Výber tejto dvojice detí nebol náhodný. Dôvodom bola motivácia. Deti majú kamarátsky vzťah, jedno rado robí to, čo druhé. Rodičia boli oboznámení s priebehom a s experimentom súhlasili. Pre zachovanie anonymity neuvádzam mená detí. Bližšie sa venujem len jednému z nich, ktorého kognitívne funkcie som sa rozhodla modifikovať a keďže ďalší školský rok malo nastúpiť na základnú školu, bolo pre mňa priam výzvou na ňom „Feuersteina“ aplikovať. Nemala som po ruke žiaden diagnostický nástroj a do dokumentácie dieťaťa som nemala právo nazeráť, tak som zvolila diagnostiku pomocou siedmej stránky z Inštrumentu Usporiadanie bodov - Basic. Dieťa vôbec nevedelo identifikovať geometrické tvary, netušilo, čo má robiť. Ani po zadaní inštrukcie: *„Spoj body tak, aby v každom okienku (ukázanie na jednotlivé okienka) vznikol práve jeden štvorec a práve jeden trojuholník taký veľký, ako vidíš na tomto obrázku (ukázanie vzorového obrázku)“*, si bolo neisté a začalo obťahovať vzorový obrázok. Poradila som mu, aby sa pozeralo na druhé dieťa a skúsilo ho napodobniť. Začalo tak spájať body čiarami náhodne, vytváralo skôr páry.

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách predpokladá, že dieťa na záver predškolského obdobia rozumie pojmom čiara, štvorec, trojuholník, čo sa v prípade diagnostikovaného dieťaťa ukázalo ako nespĺnené. Jeho schopnosť prenosu i motorická modalita mu robili problém, čo som chcela zmeniť tak, aby dosiahlo dieťa požadovanú úroveň pre vstup do základnej školy. Čakala nás naozaj ťažká úloha. Navyše som mala len obmedzený čas.

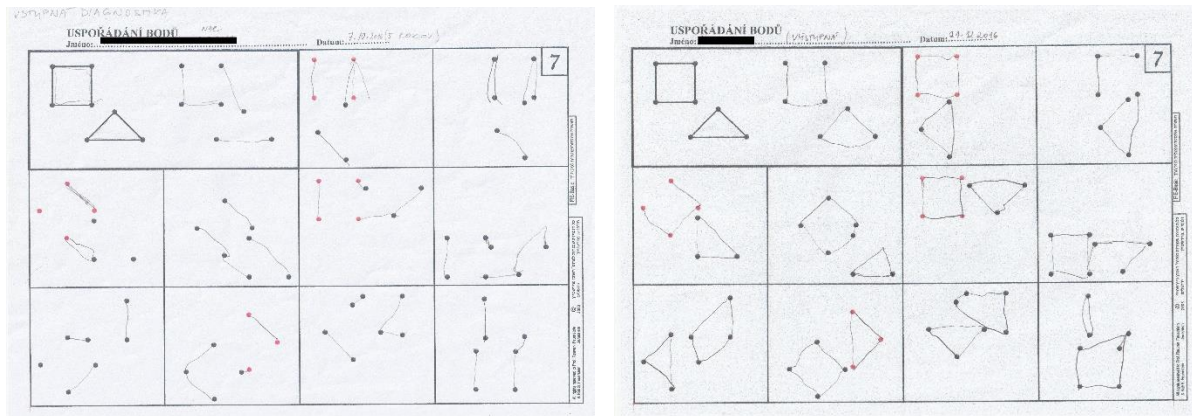
Dieťa som v prvom rade oboznámila s inštrumentom, všeobecnými pravidlami a základnými pojmi (zámer). Nevynechala som ani to, aby som mu vysvetlila, prečo budeme robiť práve to, čo budeme (význam). S premošťovaním (presahom) som v úvode pracovala len opatrne, to som si nechala na neskôr, keď sme začali pracovať s jednotlivými obsahmi pojmov. V prvom rade sme si potrebovali ujasniť pojem BOD. Než sme si ho ukázali na cvičnej stránke Inštrumentu, začali sme si kresliť mapu okolia a bydliska dieťaťa. Keďže sa jedná o malú dedinu a dieťa býva veľmi blízko materskej školy i iných dobre zapamätateľných objektov, nebol to až taký problém vytvoriť. Použila som papier (rozmer A2) a nakreslila

som dom, v ktorom dieťa býva. Postupne sme si nakreslili aj obchod, materskú školu, lekára, železničnú stanicu, detské ihrisko. Plynule sme prešli k pojmu čiara, keď sme jednotlivé objekty/body začali spájať cestami, chodníkmi. Pojmy vodorovný a zvislý sme zachytili prostredníctvom stromov, kvetov, elektrických stĺpov, neďalekej rieky a mlák po daždi. Rovnobežne sme nakreslili prechod pre chodcov, ktorý dieťa pozná z neďalekého mesta, kam často chodí, no v dedine by sme ho hľadali márne. Samo dieťa sa na prechode nakreslilo a spontánne doplnilo, že sa tam nenachádza semafor, takže ho nemôže nakresliť – zvisle!

Po sprostredkovaní týchto základných pojmov sme sa pustili do cvičných strán. Strana 1 nepredstavovala žiaden problém, čas sme využili skôr hrou a prvým premostňovaním na tému kamarátske vzťahy, dvojice, páry. Upevňovali sme rovnobežnosť, skúsili si vysvetliť rôznobežnosť. Postupne sa dieťa začalo cítiť lepšie a istejšie vo verbalizovaní toho, čo robí. Mnohokrát opakovalo stále tie isté príklady, ale vedelo vymyslieť aj nové. Prítomnosť druhého dieťaťa, ktoré samo seba vnímalo tiež veľmi pozitívne, pretože mnohokrát bolo práve ono sprostredkovateľom, bolo prínosné.

Počas troch mesiacov, kedy sme sa stretávali 1x týždenne plus som sa snažila sprostredkovať obsahy aj počas krúžku nemčiny, na ktorý obe deti naďalej rady chodili, sme sa nedostali cez všetky strany až k siedmej, ktorú som použila ako diagnostickú, no na záver tohto experimentu som dieťaťu opäť túto stranu ponúkla a výsledok ma príjemne prekvapil. Samostatne, bez pomoci vypracovala stránku ešte s chybami, no podstatne lepšie.

Pri porovnaní vstupnej a výstupnej diagnostiky je zřejmé, že dieťa urobilo krok dopredu a to v relatívne krátkom čase. Je nutné si uvedomiť, že popri práci s Inštrumentom a sprostredkovaní malo aj iné aktivity v rámci MŠ. Pri systematickej práci so zameraním na kognitívne funkcie, ktoré sa u dieťaťa vynárajú pomalšie, môžeme dosiahnuť ešte lepší výsledok. Sprostredkovateľom bolo i druhé dieťa, ktorého kognitívne funkcie sa rozvíjajú primerane. Jeho pomoc v podobe detskej reči však bola neodmysliteľnou súčasťou sprostredkovania.

Sprostredkovanie obsahu, ktoré hrá v predškolskom veku veľkú úlohu nie je možné zanedbávať. V súlade so Štátnym vzdelávacím programom je nutné dieťa pripraviť na vstup do základnej školy, v súlade s Feuersteinovým poňatím kognitívnych funkcií je nutné dieťa akcelerovať, ak jeho kognitívne funkcie nie sú dostatočne rozvinuté.

Konfrontácia názorov a kritika zo strany učiteliek a okolia, že požadované vedomosti dieťa nie je schopné dosiahnuť, boli veľké. Napriek tomu sa mi podarilo dieťaťu obsah sprostredkovať natoľko, že sa zlepšilo nielen v úlohe, ktorá slúžila ako diagnostický nástroj, ale podľa samotných učiteliek v MŠ sa dieťa zlepšilo i v iných oblastiach. Druhé dieťa, ktoré bolo príliš impulzívne, svoju impulzivitu zmiernilo a tešilo sa z významnej úlohy sprostredkovateľa kamarátovi.

Odpoveď na otázku, ktorá je názvom tohto príspevku, som sa snažila dať samotným príspevkom. Domnievam sa, že nie je vyložene nutné v rámci materskej školy pracovať s inštrumentami, ale pokladám za zásadné sprostredkovať obsah Štátneho vzdelávacieho programu tak, aby dieťa vedelo, čo sa učí, prečo a kde to môže v živote použiť. Sprostredkovať sa dá každá situácia a je to v možnostiach každej učiteľky.

TEORETICKÉ PŘÍSPĚVKY

Vyvozování principů a jejich přemostování v rámci výuky FIE

Kamila Štindlová, Irena Marušincová

Cílem hodin FIE není pouze zprostředkování kognitivní změny, ale rovněž vyvození principu na základě strategií, které byly v hodině využity k zmírnění nebo zlepšení deficitní kognitivní funkce. Než se zaměříme na praktické návody, jak principy vyvozovat, pojďme si vyjasnit, co to vlastně princip je. Slovník spisovného jazyka českého uvádí: „základní myšlenka, zásada (např. principy revoluce, mravní principy)“. V oblasti vědy je to pak „obecný základní zákon, z něhož lze odvodit jiné zvláštní zákony, jimiž se řídí nějaké děje: princip zachování energie, princip akce a reakce apod.“ (Slovník spisovného jazyka českého, 1989, Praha: Academia).

V hodinách FIE nám jde právě o takovéto principy, tedy zevšeobecnění, která vyjádří pravidla vztahu aplikovatelná v bezpočtu různých situací. Chceme, aby vyvozená pravidla zůstala v mysli žáků, i když opustí třídu, a aby je dokázali využívat při výuce ve škole, v každodenních situacích nebo na pracovišti. „No jasně, tohle využiju při hodině češtiny, matematiky, doma...“ by měla být věta, která se žákům po skončení lekce bude honit hlavou.

Abychom jako lektori byli schopni žáky k vyvozování principů dovést, musíme především perfektně a do hloubky znát a chápat program FIE a rozumět problematice deficitních kognitivních funkcí. Dalším předpokladem je být dobrým zprostředkovatelem. Zároveň však musíme být obeznámeni s látkou, kterou děti právě ve škole probírají nebo s problémy, se kterými se (ať už děti nebo dospělí klienti) potýkají v běžném životě. Jen tak můžeme žáky dovést k principům, které pro ně budou aktuální a skutečně v jejich životech využitelné.

Pokud splňujeme výše uvedené předpoklady, není obtížné s vyvozováním principů začít. Zpočátku však musí být iniciátorem samozřejmě zprostředkovatel. Žáci potřebují vzor, potřebují pochopit, o co tady jde, teprve potom jsou schopni začít s hledáním principů a jejich přemostováním do dalších situací sami. Důležité je umět klást dobré otázky: „Proč?“, „Kde jinde by se to mohlo stát?“, „Jak víš, že je to pravda?“ „Můžeš mi to prosím vysvětlit?“ „Jak to myslíš?“ Žáky můžeme k přemýšlení podnítit také, tak že na jejich slova zareagujeme prostým „hmmm“. Dáváme jim tak prostor k dalšímu přemýšlení a formulování

myšlenek. Jako zprostředkovatelé musíme umět také dobře naslouchat, tedy vnímat přesně žákovu odpověď. Jedině tak budeme schopni klást další smysluplné otázky a vést zprostředkování správným směrem. Zároveň dáváme žákům vzor, jak vést diskuzi. Pokud totiž lekce FIE probíhá ve skupině, je nezbytné, aby se i žáci naučili klást si vzájemně otázky a uměli si naslouchat. Postupně se tak stanou zprostředkovateli sobě navzájem.

Při vyvozování principů v rámci hodin FIE nám jde o hledání vztahů mezi tím, co jsme se v lekci IE naučili a běžným životem. Zpočátku se může jednat o velmi jednoduché myšlenky jako např.: *„Aha, když se začnu soustředit na rámeček s body, jsem schopný tvary snáze najít. Tak mě napadá, jestli existují i jiná místa, kde je důležité se soustředit.“* Postupem doby však můžeme docházet i k mnohem komplexnějším principům jako: *„Pokud hledám systematicky, mohu vnést do chaosu řád.“*

Když se žáci učí vyvozovat principy, můžeme jim jako zprostředkovatelé pomoci tím, že pro vyvození vytvoříme určitý rámec. Jednou z možností je využití strategie, jež je pozitivní odpovědí na deficitní kognitivní funkci. Jedná-li se například o deficit v oblasti vnímání (nepřesné vnímání), strategie bude spočívat ve velmi přesném vnímání. Můžeme pak napsat na tabuli nebo pracovní list větu: *„Pokud vnímám naprosto přesně, pak ...“* nebo *„Vždy, když vnímám přesně, pak ...“*, a nechat žáky, aby větu doplnili. Nejprve může pracovat každý samostatně, pak své odpovědi sdílejí a společně vybereme tu (nebo ty) nejlepší, kterou (které) si pak žáci zapíší do svých sešitů. Zároveň přemýšlíme, kde konkrétně, v jakých konkrétních situacích mohou daný princip využít. *Při hodině matematiky? V práci, kde mám nepříjemného šéfa? Při plnění svých povinností v domácnosti? V komunikaci s rodiči, se kterými si v poslední době moc nerozumím?* Je dobré, aby si i tyto myšlenky žáci zapisovali. V další hodině se k principu, ke kterému jsme v předchozí hodině došli, vrátíme a povídáme si o tom, jak žáci nový princip (např. přesné vnímání) konkrétně využili. Určitě bychom přemostování neměli omezovat pouze na školní látku či problémy spojené s učením nebo prací, ale zaměřit ho i do oblasti sociálních dovedností: *Jak by mi tohle mohlo pomoci s mým kamarádem? Zdá se, že je našťvaný. Dokážu definovat, co má za problém, abych mu dokázal pomoci?*

Uvedme nyní příklady otázek, které nám v závěru hodiny mohou pomoci s vyvozením principu a jeho přemostěním:

- Co jsme se dnes naučili?
- Co nám pomůže, chceme-li úspěšně překonávat obtíže?
- Jak děláme chyby a jak se chybování můžeme vyhnout?
- Co dnes pro vás (pro tebe) bylo obtížné?
- Co jsi dělal, když jsi se v úkole zasekl a nevěděl, jak dál?
- Co jste dnes pochopili?

Klademe-li takovéto otázky, žáci by měli vnímat náš skutečný zájem a důležitost těchto otázek. To jim pomůže v tom, aby postupně začali vyhledávat principy a jejich aplikace do běžného života zcela samostatně.

Shrňme si závěrem nejdůležitější myšlenky:

- Žáci si z každé hodiny FIE odnášejí princip, kterému rozumí a nejenže jsou schopni, ale i chtějí ho využít ve svém běžném životě, ať už školním, profesním nebo osobním v rámci rodiny či přátel.

- Pro principy jsou charakteristická slovíčka „vždy/vždycky“ nebo „vždy když“.
- Pracujeme-li s deficitními kognitivními funkcemi, formulujeme principy pozitivně (zaměřená pozornost, přesné vnímání, schopnost rozpoznat problém a řešit ho apod.)
- Zprostředkovatel musí dobře znát oblast, do které chce přemostovat, nebo do které je třeba přemostovat (učební látka, pracovní povinnosti, problémy v sociální oblasti apod.).
- Zprostředkovatel musí umět dobře klást otázky a naslouchat.

Ať se Vám vyvozování principů a jejich přemostování daří.

Zdroj: Přednáška Dr. Jeanne Zehr, www.icelp.info

Redakce: Taťána Khýrová, Irena Marušincová
el. kontakt: zpravodaj-cogito@seznam.cz; irena.marusincova@email.cz;
www.centrum-cogito.cz